

Kimlik Kartlarında İmza Tasarımının Önemi ve İmza Eğitime İlişkin Görüşlerin İncelenmesi

Abbas KETİZMEN¹

Öz

2016 yılında Türkiye’de yüksek güvenlik özellikleriyle donatılmış ve dayanıklılığa sahip yeni kimlik kartları kullanılmaya başlandı. Yeni kimlik kartlarına yeni form ve normlar kazandırılırken çok önemli bir güvenlik unsuru gözden kaçırılmıştır. Bu unsur, bireyin kimlik kartı üzerindeki imzasının tersim yapısı, yani tasarımı ve resmediliş özellikleridir. Risk ise, bireyin kimlik kartı üzerindeki imzasının başkası tarafından görülebilir olması, taklit edilebilir olması ve imza sahteciliğine maruz kalma tehlikesidir. İmza kişiye ait biyometrik bir simgedir. İmzada tersim yapısının güçlü olması, sahtesinin üretilmesini engelleyen faktördür. Türkiye’de yeni kimlik başvurusu sırasında bireyden imza örnekleri alınmaktadır. Süreç, işlem sırasında, bireyin kendisine verilen imza örneği formunu imzalamasıyla başlamaktadır. Birçok kişi atmış olduğu imzasının kimlik kartında görüleceğini bilmemektedir. Öncesinde bireye imzasını güçlü hale getirmesi konusunda herhangi bir bilgilendirme veya eğitim verilmediği ve işlem sırasında uyarılmadığı da bilinmektedir. Bu süreçte bireyin imzasına özen göstermemesi hayatın akışında olağan bir durumdur. Uygulama öncesi bilgilendirme eksikliği, bireyi basit tersimli imzaya yöneltmektedir. Birey kimlik kartını üzerindeki imza formuna, artık hayatı boyunca bağlı kalmak zorunluluğu hissedecektir. Bu konu incelenmiş sorunun tespitiyle ilgili çalışmalar, görüşme ve anket yöntemlerinden yararlanılarak elde edilen veriler ve bulgular yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, sorunun temelinde imzanın nasıl atılması gerektiği konusunda eğitim ve bilgi yetersizliği olduğu açıkça görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Kimlik kartı, imza sahteciliği, imza eğitimi, grafoloji, imza tasarımı

Abstract

In 2016, new identity cards which have been equipped with high security features and made of durable materials are started to be used in Turkey. While improving these new identity cards, an important security issue has been overlooked. This important issue is “sketching” structure, in other words design or portrayal shape of the signature on the identity cards. The risky side is that the signature of the individual can be seen and copied by anyone and carry the risk to expose identity fraud. The strong sketching structure of the signature is a factor that prevents from the signature forgery. Sample signatures are taken by the individuals during new identity card application. The process, begins with the signature of the individual which is taken with the identity card application form suddenly. Many people do not know that the signature on the application form will be seen on identity card. Priorly, it is also known that no information or training is given to the individuals to make their signature stronger and not warned during the process. In such a case, it is ordinary situation that the individuals do not pay attention their signature. The lack of information before the application leads the individuals to a simple sketching signature. Individuals will feel compelled to follow the signature on the card throughout their lives. For issue determination, interview and survey methods have been used and the findings have been interpreted. In the research result at the heart of the problem, the definition of the signature, the risks, the lack of content in the curriculum on how to sign and design have been seen obviously.

Keywords: Identity card, signature training, graphology, signature forgery, signature design.

¹ Abbas Ketizmen, Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, kabbas@gazi.edu.tr

Giriş

Türkiye’de imza eğitiminin önemi yeterince fark edilmediği için imza sahteciliği ile ilgili hukuki sorunlar günden güne artmaktadır. Bireyin imzası, kötü niyetli kullanımlarda mağduriyetlere yol açan bir unsurdur. İmza, bireyin irade beyanını yansıtan ve aidiyetini çizgisel ifade tarzıyla belirten en önemli biyometrik özelliklerinden biridir.

İmza, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Altına yazıldığı metnin onandığına ya da benimsendiğine işaret sayılan, bir kimsenin kendi eliyle ve her vakit aynı biçimde yazıldığı adı” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019). İmza, kişiye özgü el yazısının simgesel formu olarak ta değerlendirilebilir.

İmza sahteciliği ise günümüzde en sık kullanılan sahtecilik türlerinden biridir. İmza tespitinin hukuki yönüyle çalışan bilim alanı Adli Grafolojidir. İmzanın resmediliş biçimiyle ilgili diğer bir inceleme alanı ise psikoanalizden yararlanır.

Webster ise “bir insanın bir belgede yazılanları kabul ettiğine dair o belgenin üzerine kendi adını yazmasıdır” biçimiyle tanımlamıştır imzayı (Conway ve James, 1959). Ancak imzanın taşımakta olduğu bu önemli değer anlaşılamamış olduğu, toplumun bu konuda gerekli ve yeterli bilgi düzeyinde olmadığı ve imzasını nasıl atması gerektiği konusunda bir eğitim almamış olduğu imza sahtecilikleri ile ilgili adli vakalardan anlaşılmaktadır.

Birincioğlu, Özkara ise “Her ne kadar bilişim çağını yaşamakta isek de, el yazısı ve imzanın aidiyetlerinin tespit edilmesi, günümüzde de adli tıp ve adli bilimler içinde hem çok önemli bir yer işgal etmektedir, hem de hala bu konuda çok güçlükler yaşanmaktadır. Yazılı ve imzalı belgeler kullanılmaya devam edildiği sürece de bu konunun önemi devam edecektir” demektedir (Birincioğlu ve Özkara, 2010).

Toplumun bu konuda eğitilmiş ve bilinçli olması durumunda imza sahteciliği riskine karşı tutum ve yaklaşımlarının farklı olacağı tahmin edilebilmektedir. Çünkü, imza sahteciliğine karşı daha güçlü bir tasarım ve tersim yapısındaki bir imza, sahteciliğine karşı bireyi koruyan bir güvenlik unsuru olacaktır. Kişilerin telafi edilemeyecek ölçüde mağduriyetlerine sebep olan imza sahteciliğinde kullanılan yöntemlerden en sık olarak rastlanana serbest taklit yöntemi ile başkası tarafından yapılan imza sahtecilikleridir. Sık rastlanan diğer bir sahtecilik yöntemi ise kişinin inkar kastıyla imzasının resmediliş şeklini değiştirmesiyle oluşan imza sahteciliğidir. Ne zaman ve nasıl bir şekilde bireyin başına gelebilecek bir felaket olabileceği belli olmayan ve mağduriyetlere sebep olan bu risk karşısında bireyin bilinçlendirilmesi ve imza eğitimi alması kaçınılmaz görülmektedir.

Bu makalede, bireyin basit resmediliş biçimindeki, taklidi kolay imzasına bağlı kalma zorunluluğu anlatılmaktadır. Toplumun farkında olmadığı kimlik kartlarındaki imza uygulaması bu kırılma noktasının başlangıcı olarak görülmektedir.

2016 yılından itibaren Türkiye’de yeni kimlik kartlarının dağıtımına başlanmıştır. Bu kimlik kartları yüksek özellikleriyle donatılmış ve dayanıklılığa sahip materyalden üretilmiştir. Basında; “sahip olduğu fiziksel, görsel ve elektronik yüksek güvenlik özellikleri sayesinde taklit edilebilmesi neredeyse imkânsız olan kimlik kartı sayesinde vatandaşların kimlik sahteciliğinden kaynaklı hak kaybı ve suiistimaller den korunmasının sağlanacağı” açıklanmıştır (İşte Yeni Kimlik Kartı, 2018).

Kimlik kartlarındaki yüksek güvenlik özellikleri, sahtesinin üretilmesine karşı önemli güvenlik unsurlarıdır. Kredi kartları ölçüsüyle aynı boyutta tasarlanmıştır. Bu boyut ve özellikleriyle taşınabilmesi kolay ve kullanışlı hale getirilmiştir. Ancak bu yeni kimlik kartları uygulamasında çok önemli bir güvenlik unsuru açığı fark edilememiştir. Bu unsur, kimlik kartları üzerindeki imzalardan basit ‘tersim’ yapısı ve resmediliş şeklinde olanların imza sahteciliğine maruz kalma riskidir. İmzaya ait form, resmediliş şekli ve yapısal özellikleri grafoloji terminolojisinde ‘tersim’ özelliği olarak adlandırılmaktadır. Kimlik kartı üzerine basılan imza, bireyin bu imzasına bağlılığının başladığı dönemdir. Birey, kimlik kartı başvurusu sırasında imzasını basit tersim yapısında atmışsa, hayatının sonuna aynısını kullanmaya yönelecek ve önemli bir riske maruz kalacaktır.

Kimlik kartlarındaki bireye ait imza üzerindeki resimle aynı kişiye aidiyetini doğrulanması karşı taraf içinde önemli bir güvenlik unsurudur. Yeni kimlik başvurusunda bireyden imza örnekleri alınmaktadır. Kimlik başvurusu öncesinde bireye imzası hakkında bir bilgi ve eğitim verilmediği yapılan araştırmadan anlaşılmıştır. Basit tersimli karalama tarzı bir imza tercih edilen bir imza türü değildir. Birey için imzadan kaynaklı potansiyel bir mağduriyet süreci ise, bireyin kimlik başvurusu sırasında aniden kendisine verilen ve fotoğrafı yapıştırılmış imza örneği formunu deneme yapmadan ve özen göstermeden dikkatsizce imzalamasıyla başlamaktadır.

Başvuruda bulunan birçok kişi, üzerinde biyometrik fotoğrafı bulunan bu matbu form’a atmış olduğu imzanın kimlik kartı üzerinde görüleceği hakkında önceden bir bilgi sahibi değildir. Bu uygulamada taklidi kolay bir imza, bireyin imza sahteciliğine karşı korunmasız hale gelmiş olabileceği zamanın başlangıç noktalarından biri olabilmektedir. Birey imzasının kendisine özgü bir biyometrik özellik olduğunun da farkında değildir. Vatandaş, başvurusunda, resmi kurum olmasının getirdiği güvenle imzaladığı formu okuma veya kontrol etme gereği duymamakla birlikte, bireyin okumadığı ve bilgilendirme yapılmadığı bir form üzerine imza atarken kendini korumak adına çekincelerinin olması doğaldır. Kendisine açıklaması yapılmayan bir form karşısında bireyin basit formda bir imza kullanması da hayatın akışına olağan bir durumdur.

Türkiye’de imzanın tanımı ile ilgili yasal düzenlemelerdeki farklı yaklaşımlar da imzanın biçimini etkileyen unsurlardan biri olmuştur. Bu durum art niyetli kişilerin imzasını kötü niyetle kullanması (basit tersimli imzasını inkar kastı) riskini de beraberinde getirmektedir. Sorunun

çözümünde ise, imzanın tanımı ve riskleri ve nasıl atılması gerektiği konusunda eğitim müfredatındaki içerik eksikliği ilk akla gelen unsur olmaktadır.

İmzayı güçlü kılan unsur ise, kaligrafik unsur içermesi ve resmedilişindeki tersim gücüdür. Dünyada birçok ülkede imzaların ad veya soyadındaki harfleri içeren kaligrafik unsurlardan oluştuğunu, basit tersimli imzaların imza olarak kabul edilmediği bilinmektedir. İmza sahteciliğine maruz kalan vatandaşların imzaları incelendiğinde imza konusundaki eğitim ve bilgi yetersizliğinin açıkça görülmesi, sorunun temelini net olarak ortaya koymaktadır. Uygulamalardaki dikkatsizliklerde bir o kadar önemlidir. Kimlik başvuru sürecinde bireyden, bilgi eğitim, yönlendirme ve uyarı yapmadan imza örneği alınmaktadır. Eğer birey uyarılmamışsa ve dikkat etmemişse basit tersimli imzasına bağımlı kalacaktır. Birey kimlik kartını teslim aldıktan sonra üzerindeki imza biçimine artık hayatı boyunca kullanma zorunluğu hissedecektir.

Uygulamalardan kaynaklı bu sorun araştırılmış ve incelenmiş yapılan yüz yüze görüşmeler ve anket çalışması sonucuna göre tespitler yapılmıştır. Problemin temelden çözümü için eğitimin ilk kademesinden itibaren el yazısı ve imzanın önemi hakkında bireyi bilgilendirerek ve sahteciliğe karşı kişinin imzasını tasarım ve tersim yapısı itibarıyla özgün ve güçlü hale getirmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Birey ve imza ilişkisi

Ketizmen'e ait doktora tezinde bu konu irdelenmiştir. İlkokul kütüğü bireyin resmi bir belgeye iki biyometrik özelliğini kaydettiği yani, fotoğrafını ve ilk imzasını kullandığı belgelerden biri olmuştur. Bu uygulamalar ülkemizde Cumhuriyetin ilanıyla başlamış, bir süre devam etmiştir. Bu süreçte imzanın devamını hemen birkaç yıl arayla ortaokul, lise, yüksek eğitimimde, oy kullanma kütükleri, askere alınma ve evlilik cüzdanlarında görebilmekteyiz (Ketizmen, 2008) Bireyin imza ile tanışması ilköğretimin birinci kademesinde başlar. Öğrenci güzel yazmayı öğrenir yazılı kağıtlarına atılan imzayla bu dönemle tanışır. Birey yazı ile ilgili eğitimini, ülkemizde, ilköğretim kademesinde Türkçe ve yazı derslerinde kazanır. Türkçe ders kazanımlarında yazma, okuma, anlama, dinlemeden sonra gelir. Yazmadaki kazanım ise yazıdaki görsel estetik ile birlikte anlatım imla ve yorumun kağıda yansıtılması olarak değerlendirmeye alınmaktadır. İlk kademedeki bir üst sınıfta daha gelişmiş ve genişletilmiş içeriklerle ders devamı programlanmaktadır.

Ancak güzel yazı ve imzanın estetik hale getirilmesi ve resmediliş şekli olan özgün tersim yapısıyla güçlü hale getirilmesinde görsel sanatlar öğretmenin daha verimli ve etkili olabileceği düşünülmektedir. Eğitim müfredatımız incelendiğinde imza ile ilgili herhangi bir kazanıma yönelik içerik olmadığı görülmüştür. İmza konusunda bir eğitim ve öğretimi almayan ve henüz imzası tam olarak oluşmayan ve imzası netleşmeyen bir çocuğun 15 yaşını tamamladığında, kimlik başvurusu sırasında bilgilendirmede yapılmadan imzasının alınması, bu makale yönüyle değerlendirilmelidir.

İmza ile ilgili adli vakalar, hukuki durum ve bireyi bekleyen potansiyel riskler incelendiğinde bireyin korunması adına imza ile ilgili bilgilendirme yapmak ilk adım olmalıdır. Bireyin imzasını görsel yapı itibariyle güçlü, özgün ve kopyalanamaz halde atmasını sağlayabilmek, onu ileride karşılaşılabileceği birçok sahtecilik ve dolandırıcılık tehlikelerinden koruyacağı gibi bireyin de sahtecilik vakasına meyletmesine engel teşkil edeceği açıkça görülmektedir. Ebeveynlerin imza ile ilgili bilgi ve ilgi eksikliği de görülmekte ve bireyin ailesinden bu konuda bir destek alamadığı da bilinmektedir.

Bu makalede, günümüzde el yazısı ve imzanın bu yönüyle önemi ve görsel sanatlar ders kazanımlarında değerlendirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İmza Sahteciliğinin Toplumsal Önemi

İmza eğitimine önem veren birçok ülkede vatandaşların kullandıkları imzalar incelendiğinde kaligrafik unsurlardan oluşan zengin form biçimleri görülmektedir. İmzayı güçlü kılan unsur ise budur. Yani isim veya soy ismini oluşturan harf içermesi ve resmedilişindeki özgünlük ve “tersim gücü”dür. İmzadaki bu yapı, kişinin tasarım gücüne bağlı olarak ve kendine özgü resmediliş şeklini taşımasıyla, biyometrik özellik taşıyan bir tanım ögesidir.

Eski nüfus cüzdanları bayan ve erkekler için iki farklı renkte olmakla birlikte üzerinde sahibine ait imza bulunmamakta iken yeni kimlik kartlarının kredi kartı boyutunda ve tek renkte ve üzerinde sahibine ait imza bulunmaktadır. Kimlik kartları farklı kullanım biçimleriyle görseli kopyalanmakta olan bir belgedir. Bu yönüyle bakıldığında üzerindeki imzanın başkasının eline geçmesi ve kötü niyetle taklidi gibi tehlikelere maruz kalma riskini hep taşımaktadır.

Kimlik başvurusunda evrakları düzenleyen kamu görevlisi tarafından başvuruda bulunan bireylerden kimlik kartlarında küçültülmüş görselleri basılmak üzere imza örnekleri alınmaktadır. Kimlik kartı başvurusunda bulunan bireylerin bu uygulama hakkında önceden bilgi sahibi olmadıkları, kimlik başvurusunda bulunan yirmi kişi üzerinde yapılan anket çalışması ve görüşme sonrası ortaya çıkmıştır. Bu bireylerin hali hazırda taşımakta oldukları yeni kimlik kartları üzerinde kendi imzalarının bulunup bulunmadığı konusunda bilgi sahibi olmadıkları veya bir başka yaklaşımla imzasının kimlik kartları üzerindeki varlığından haberdar olup olmamaları ise trajik bir durum olarak görülmüştür.

Nüfus Müdürlüklerinde, vatandaşa imzasının önemi, nasıl atılması gerektiği hakkında herhangi bir bilgilendirme görseli olmadığı gibi, yapılan gözlemlerde yetkili memurların bu konuda vatandaşa bir bilgi vermediği de ortaya çıkan tespitlerden bir diğeridir. Yeni kimlik kartı için başvuru ortamı bir resmi dairedir. Uygulamanın resmi bir kurumda gerçekleşiyor olmasının verdiği güven nedeniyle de bireyin imza örneği alınan bir formu merak edip sormadığı da görülmüştür.

Bireyin bu işlem sürecinde imzasının kimlik kartı üzerinde görülüp görülmeyeceği hakkında bilgi sahibi olmaması etkenleriyle de imzasına gerekli önemi göstermediği çoğu zamanda paraf niteliğinde imzalar kullanıldığı görülmüştür. Birey davranışının başkalarıyla da aynı olduğunu

düşündüğü, imza örneği alımının başvuru sürecinin akışının prosedür evrakı olarak görmüş olduğu da yapılan araştırmalardan ortaya çıkmıştır. Vatandaşın imza sahteciliğine karşı yeterli düzeyde herhangi bir bilgi dağarcığı olmasa bile imzasının kıymeti ve her yere imza atmama konusunda bir çekincesi olduğu da yapılan bu araştırmada ayrıca ortaya çıkmıştır. Birey başvurusu öncesi imzasının kimlik kartında görüleceği hakkında bilgi sahibi edilmiş olduğu varsayımında ise, imzasının sahteciliğe karşı güçlü tersim yapısıyla atmaya yöneleceği de yine yapılan görüşmelerden tespit edilmiştir. Kimlik kartlarındaki imza uygulamasında göz ardı edilen bu durum birey ve toplum için bir risk oluşturmaktadır.

Ülkemizde, yasal düzenlemelerdeki imza ile ilgili tanım farkının imzanın resmediliş şeklini etkilemiş olması da bu konunun hukuki önem taşıyan çok önemli bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. El yazısı ve imza ile ilgili yasal düzenlemeler araştırılmış, Kimlik kartı talebinde imza örneği alımıyla ilgili uygulamadan kaynaklanan bu sorunun belirlenmesi için, bir durum tespiti ve anket çalışması yapılmıştır. Yapılan tespite göre ortaya çıkan sonuç değerlendirilmiş imza eğitimi konusunda toplumu acil olarak bilgilendirmenin önemi ve gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Türkiye’de imza ile ilgili ilk dikkat çekici bilimsel araştırmaların başında Nursu Marmara’nın doktora tezi gelmektedir. Marmara’nın (1994) tespitine göre “Kişinin adının veya onu tanıtan işaretin, kendisi tarafından yazılması olan imza, el yazısının olağanüstü ayırt edici bir elemanıdır” (Marmara, 1994)

Birey hali hazırda basit tersim yapısında imza kullanıyor olabilir. Bu durumda bireyin el yazısı ile adı ve soyadını imzasının altına atmış olmasının dahi imzasını güçlü hale getirmiş olacağı yapılan birçok resmi belge düzenlemelerinden de anlaşılmaktadır. Bu konu ile ilgili kimlik kartını düzenleyen kuruma önemli sorumluluklar düştüğü görülmektedir.

İmzanın bireyin biyometrik bir izidir. İmzanın oluşumuna etki eden faktörler bireyin çocukluk yıllarında ortaya çıkmaktadır. Çocuk resimlerindeki ilk çizgi, etrafındaki karalamalar, onların mandala çizimlerine ve çöp adama dönüşmesi bir hikâyenin başlangıcıdır. Çocuk görsel ve yazınsal olarak kendisi ve etrafında olan herkes ile ilk hikâyesini oluştururken, isterseniz siz o hikâyeyi okuyabilen kişi olabilirsiniz. Çocuğun çizgisel gelişimi sadece resim değildir (Bulut, 2019). Çocuklar kalem ve kağıtla tanıştıklarında çizgileriyle anlatım biçimlerini oluştururlar.

Kişinin kendine özgü bu anlatım biçimini geçmişte, yazı dilinden binlerce yıl öncede, mağara duvarlarında görebilmekteyiz. Mağara duvarlarına çizerek başlayan resim yapma isteği iletişim kurmanın ilk adımıdır. Daha yazı dilinin olmadığı, sözlü iletişimin kurulmadığı çağlarda resim yapmak mağara döneminde yaşayan avcı topluluğun kendini ifade etme biçimiydi (Bulut, 2018). Bu resimler kişiye özgün tasvirlerin zihnindeki biçimlenmesinin resmedilişidir.

Resmi, nesneyle özdeşleştiren simgesel anlatım, günümüzde olduğu gibi, ilkel dönemlerde de bir çeşit işaret dili olarak kullanılmaktaydı. Böylece resmin, nesnenin simgesi halinde kullanılmasıyla, yazının temelleri atılmış; nesnenin resmi yapıldığında gelinen noktaya karşılaştırılıp göreceli olarak düşünüldüğünde, insanlık için son derece önemli ve yorucu bir ilerlemenin sonucunda büyük bir başarı kaydedilmiş oldu (Gökbulut, 2017).

El yazısından imza formunun oluşumuna kadar olan süreç irdelendiğinde, kullanmakta olduğumuz imzanın kişinin kendi özgün yansımalarının kaligrafik unsurlarla simgesel olarak resmedilmiş ve imza formuna dönüştürmüş halini görürüz. Bu yönüyle, el yazısı gibi imzanın da kişiye özgün biyometrik bir özellik olduğunu, kullanım alanlarına bakıldığında görebilmekteyiz.

İmza, parmak izi gibi biyometrik özelliği nedeniyle, günümüzde irade beyanına onaylayan en önemli unsurlardan biri olarak kullanılmaktadır. Bu konuda birçok tespit ve tanımlama yapılmıştır.

Onunla borç ve yükümlülük altına gireriz, borç ve yükümlülüğten kurtuluruz. İrademizi beyan eder, düşüncelerimizi açıklarız ve bu irade beyanının ve düşüncelerin bize ait olduğunu imza ile başkalarına ifade ederiz” (Kerimoğlu, 2006).

İmza, atan şahsın kimliğini ortaya koyan, tatbik edildiği belgenin şahıs tarafından bilindiğini ve onaylandığını belirten, genellikle el ile oluşturulmuş, özel bir yazı formudur. İmza genellikle el yazısının özel bir formu olduğu için oluşumu da temel olarak el yazısı oluşumuna benzer (Kumral ve diğerleri, 2014).

Bireyin yaşı ve kültür düzeyi arttıkça imzalarındaki özgün form ve tersim gücünün de bir o kadar artmakta olduğu yapılan araştırmalardan tespit edilmiştir. Kişilik ve karakterin oluşmasında olduğu gibi imza modeli oluşturulurken de anne, baba, kardeş gibi yakın akrabalarla birlikte öğretmen ve çevre faktörlerinin de önemli etkisi vardır. Birçok konuda büyüklerini taklit eden ergen, birinci derece aile yakınlarının imza modellerini de kendine taslak model olarak almaktadır. Taklit edilerek oluşturulan imza modelleri zaman içerisinde kişiliğin olgunlaşması, düzenli bir işte çalışma, resmi ve özel işlerde imza atma zorunluluğunun bulunması sebebiyle son şeklini almaktadır (Kumral ve diğerleri 2014). Bu konuda bilinçli ve imza ile ilgili bilgi donanımlı çok az sayıda insanın imzasını güçlü bir forma dönüştürmüş olduğu da görülmektedir. Güçlü tersim yapısında bir imza tasarımına örnek olarak Atatürk'ün imzasını gösterebiliriz.

Resmediliş şekillerine göre imzalar.

İmzalar resmediliş şekillerine göre incelendiğinde kaligrafik unsur içeren ve içermeyen çizgisel şekillerden oluşan farklı türde olduğu görülmektedir. Kaligrafik unsur içeren imzalar, yazı formunda oluşturulmuş imza türleridir. Çoğunlukla kişinin ad ve soyadının baş harfleriyle başlar ve bitişik el yazısı formunun özgün resmedilişiyle tamamlanır. Şekilsel çizgilerden oluşan ikinci grup imzalar ise, bireyin kendine özgün, çoğu zaman, başlangıcında kaligrafik bir harfle başlayan ancak devamında

şekilsel bir formla tamamlanan imza türleridir. Bu imzalardan karalama tarzı ve kaligrafik unsur içermeyen birkaç çizgiden oluşan basit tersim yapısında olanlar en sık karşılaşılan imzalar olarak görülmektedir.

Ülkemizde okuma yazma oranı gittikçe artmakla birlikte, kişilerin kullandığı imzaların büyük çoğunlukta çizgilerden ve benimsenen şekillerden ibaret olduğu bilinmektedir. İmzaların yazı unsuru içermemesi, kolay taklit edilebilmeleri, farklı kişilerin imzaları ile benzerlik göstermesi, aynı kişinin kendi imzaları arasında büyük farklılıklar göstermesi bu tür imzaların aidiyeti konusunda yanlış sonuçlara götürebilmektedir (Yolcu ve diğerleri, 2010).

Adli belge incelemelerinde genellikle imza olarak nitelendirilmeyecek, düz bir çizgi ya da gelişmiş güzel şekiller oluşturularak atılan imzaların kime ait olduğuna yönelik incelemelerde imzanın aidiyeti hususunda rapor düzenleme açısından zorluklarla karşılaşmaktadır (Kumral ve diğerleri, 2014)

İmzaların en önemli özelliği tümüyle aynı şekilde tekrarlanabilir olmayışıdır. En yetenekli kişiler dahi hiçbir zaman aynı hareketi aynı şekilde yapamazlar. Buna doğal çeşitlilik denilmektedir. Bu nedenle de iki imzanın üst üste çakışacak biçimde birbirinin aynı olması mümkün olmadığından, bu durum uzmanlarca taklit belirtisi sayılmaktadır (İmza ve İmza İncelemesi, 2014).

Okuryazarlık oranının hali hazırda düşük olduğu ülkemizde imza eğitimi ile ilgili hala bir çalışma yapılmamış olması da imza ile ilgili sorunların günden güne artmasına yol açmaktadır. Bu konuda yapılan bir araştırmanın aşağıdaki örnek sonuçları önemlidir.

Ülkemizde yazı-imzanın genellikle çok basit tersimle atıldığı, kişilerin yazıları belirli bir olgunluğa ulaşmadığı için tespit edilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi Adli Belge İnceleme Laboratuvarı'na 2000-2007 yıllarında inceleme ve mukayese olarak gönderilen basit tersimli 50 imza seçildi. Bu 50 imza, imzaların basit tersimli olmaları nedeniyle aidiyet tespit edilememesi, farklı şahıslara ait imzaların benzerlik göstermesi, aynı şahsa ait imzalarının kendi aralarında farklılık göstermesi ve aynı şahsa ait imzaların benzerlik göstermesi yönlerinden değerlendirildi. Bulgulara göre: 50 imza değerlendirildiğinde; en fazla imzaların basit tersimli olmaları nedeniyle aidiyet tespit edilemeyen olgular (%64), bunu aynı şahsa ait imzaların tersim biçimi olarak farklılık gösterdiği olgular (%14) ve farklı şahıslara ait imzaların tersim biçimi olarak benzerlik gösterdiği olgular (%12) izlemiştir (Yolcu ve diğerleri, 2010).

Basit tersimli bir imzanın maruz kalabileceği en sık imza sahteciliği türleri

Serbest taklit yöntemi: Serbest taklit yöntemi, adli vakalar içerisinde en sık rastlanan imza sahtecilik türlerinden biridir. Özellikle basit resmediliş biçimindeki karalama tarzı imzalar, taklidi en sık rastlanan türlerdendir. Kaligrafik unsurlar içeren güçlü tersim yapısındaki imzaların serbest taklit yöntemi ile atılması oldukça zordur.

Conway'a göre, "Bu tür imzalarda sahteci dikkatlice çalışarak imzanın genel şeklini, imza içerisindeki boşlukları, imza içerisindeki harf ve karakterlerin yapılışını ve diğer unsurları hafızasına alır ve sahtesini üreteceği imza üzerinde dikkatli denemelerle çalışmalar yapar ve imzanın tüm karakteristik unsurlarını yapabildiğine kanaat getirince bir bütün olarak sahte imzayı atar"(Conway, 1959). Ancak her ne kadar imza sahteciliğine maruz kalabilme riski taşısaya da Grafoloji biliminde ve kriminalistik alanda sahtesi üretilen imzaları tespiti kolaylıkla yapılabilmektedir.

Bakarak taklit yöntemi: Serbest taklit yöntemiyle sahte imza atmayı başaramayacağını düşünen sahteciler tarafından denenen en sık yöntemlerden biridir.

Üstünden kopya yöntemi: Serbest taklit yöntemiyle sahte imza atmayı başaramayacağını düşünen sahteciler tarafından tercih edilen bir metottur (Conway, 1959). İmza görseline alttan ışık verilerek üzerine konan kağıdın üzerinden gitme yöntemi olup, referans çizgiler yardımıyla imza sahteciliği ve karbon veya kopya kağıt yardımıyla oluşturulan imzalardır.

Türk Hukuk Sisteminde imza tanımları

İmza konusuna, yasalarımıza baktığımızda, yasalarımızda imzanın ne şekilde atılacağı hususunda kesin bir hüküm yoktur(Kerimoğlu, 2006).

Bununla birlikte, Soyadı Kanunu, Borçlar Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Noterlik Kanunu'nda bu konuda imza ile ilgili tanımlamalar yapılmıştır. Soyadı Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda imzanın atılış şekliyle ilgili açıklık getiren hükümler mevcuttur.

Şöyle ki; Soyadı Kanununun 2. maddesinde "Söyleyişte, yazıšta, İMZA'da öz ad önde soyadı sonda kullanılır" ifadesi yer almaktadır. Buradan, imzada öz ad ve soyadın yer alması gerektiği anlaşılmaktadır (Kerimoğlu, 2006).

İmza ile ilgili her ne kadar yasal düzenlemelerde farklılık görülmüş olsa da uygulamada ad ve soyadının baş harflerinden oluşan kaligrafik ve tersim yapısıyla özgün, karakteristik ve güçlü yapıda olması gerektiği de kabul gören tasarım formudur. Bununla birlikte karalama türü birkaç çizgiden oluşan basit tersimli imzaların bu gün toplumda en yaygın kullanılan imza türü olduğu, da göz ardı edilmemelidir.

Son güncel yasalarımızda imza; İlgili tanımlara kısaca bakacak olursak; Soyadı Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, İcra İflas Kanunu ve Noterlik Kanununun bazı maddelerinde imza ile ilgili geçen hükümlerden alıntılar aşağıdaki şekildedir:

2525 sayılı Soyadı Kanununun 2. Maddesi'ndeki tanıma göre "Söyleyişte, yazıšta, imzada öz ad önde, soyadı sonda kullanılır" (Soyadı Kanunu, 1934).

6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 15. maddesindeki tanım ise (11.01.2011 tarihindeki düzenlemeyle yayımlanmıştır) imzanın el yazısı olmasını gerekliliğinin zorunlu kılmıştır (Türk Borçlar Kanunu, 2011).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 756 maddesinde ; (1) Poliçe üzerindeki beyanların el ile imza edilmesi gerekir. (2) El ile atılan imza yerine, mekanik herhangi bir araç veya elle yapılan veya onaylanmış bir işaret veya resmî bir şahadetname kullanılamaz demektir (Türk Ticaret Kanunu, 2010).

1512 sayılı Noterlik Kanunu'nda da imzanın ne şekilde atılacağı hususunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Sadece 75. maddesinde "...imza atamadıkları ve imza yerine geçen bir el işareti kullanmadıkları takdirde, varsa mühür, yoksa sol elinin başparmağı, bu da yoksa diğer parmaklarından biri bastırılır ve hangi parmağın bastırıldığı yazılır" hükmü vardır (Noterlik Kanunu, 1972).

2004 sayılı İcra İflas Kanunu md.68/a 3.üncü fıkrasında "Tatbiki medar imza mevcutsa bununla yoksa borçluya yazdıracağı yazı ve attıracağı imza ile yapılacak mukayese ve incelemelerden imzanın borçluya aidiyetine kanaat getirilirse..." denilmiştir. Bu maddedeki 'yazdıracağı yazı' ibaresinden de imzanın bir el yazısı örneği olması gerektiği anlaşılmaktadır (Bafra, 2007).

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 209. maddesinde "açığa imzanın kötüye kullanılması" hükmü ile bir kimsenin imzası ile hukuka aykırı olarak menfaat elde etmesi yasaklanmış ve imza eden kimselerin bir zarara ve hak kaybına uğramasına engel olunmuştur (Türk Ceza Kanunu, 2004).

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Madde 211'de imzaya itirazlarda bilirkişi aracılığıyla imza incelemesine karar verebileceği hükmü yer almıştır (Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 2011).

Araştırmanın Önemi

Araştırmada uygulamadan kaynaklı sorunların tespiti amacıyla anket ve görüşme yöntemi seçilmiştir. Yeni kimlik kartı başvurularında imza örneği alımı uygulaması sırasında karşılaşılan bu güvenlik açığı nedeniyle kimlik kartı başvurusunda bulunmuş ve kimlik kartı almış olan 20 kişiyle anket çalışması ve görüşme yapılmıştır. Bu kişiler farklı yaş gurupları, cinsiyet ve eğitim seviyelerine göre tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar araştırma konusunun önemini ortaya çıkarmıştır.

Anket Çalışması

Anket çalışması için iki farklı soru tipi grubu seçilmiştir. Anket çalışması ve görüşmeler için seçilen 20 kişinin toplumun farklı seviyelerinden olmasına dikkat edilmiş, cinsiyet ve eğitim ve yaş grubu seviyelerine göre tespit edilen bu anket ve görüşme grubuna aynı sorular sorulmuş, durum tespiti ve beklentileri üzerine ayrıca sözlü görüşleri alınmıştır.

Anket ve görüşme grubu

Anket çalışması için tespit edilen seviye gruplarına tamamen rastlantısal olarak seçilen 20 kişi, anket çalışma ve görüşme grubunu oluşturmuştur. Grup profili aşağıdaki seviye farklılıklarıyla oluşturulmuştur.

Yaş	Cinsiyet	Eğitimi
50- 75 Yaş gurubu	2 Erkek	2 Kadın (Okur yazar değil)
18- 75 Yaş gurubu	2 Erkek	2 Kadın ilk Okul
15- 18 Yaş gurubu	2 Erkek	2 Kadın Orta öğretim
18- 75 Yaş gurubu	2 Erkek	2 KadınLise
18- 75 Yaş gurubu	2 Erkek	2 KadınYüksek Okul- Üniversite

Araştırma irdelenirken imza sahteciliği ve eğitim alanında uzman üç akademisyen ve görsel sanatlar eğitim, alanında uzman iki akademisyenle tartışılmış, tespit edilen ön bulgulara göre anket ve görüşme grubunun seviyesi tespit edilmiştir.

Anket çalışması için bu grubun tümüne, evet ve hayır şıklarıyla cevaplayacağı iki farklı soru tipi hazırlanmış tüm gruba aynı sorular sorulmuş, anket çalışması sonunda makale konusu olan imza tasarımına ve bununla ilgili eğitime yaklaşımları hakkında sözlü görüşlerine başvurulmuştur.

Anket Soruları

I. Soru Grubu:

I. Soru grubundaki aşağıdaki 10 soru, vatandaşın kimlik kartlarını ve üzerindeki imzasının yükümlülüklerini tanınması ve kimlik kartı başvuru sürecinde uygulamadan kaynaklı kurumsal ve bireysel sorumlulukların tespiti amacıyla oluşturulmuştur.

1. Eski nüfus cüzdanınızda imzanızın var olup olmadığı hakkında bir bilginiz var mı?
2. Yeni kimlik kartları üzerinde sahibinin imzasının var olup olmadığı hakkında başvuru öncesi bir bilginiz oldu mu?
3. Bu güne kadar imzanın önemi, nasıl atılması gerektiği, imzanın riskleri, hukuki düzenlemelerle ilgili bir eğitim veya bilgi ediniminiz oldu mu?
4. Yeni kimlik kartlarında imzanızın var olacağına dair başvuru öncesi bir bilgilendirme ile karşılaştınız mı?
5. Kimlik kartı başvurusu sırasında, ilgili kurumda yeni kimlik kartlarında imzanızın yer alacağı ve nasıl atılması gerektiği konusunda bir kamu spotu, bilgi, duyuru veya uyarı görseli ile karşılaştınız mı?
6. Kimlik kartı başvurusu sırasında imza örneği sizden alınırken bu imzanın kimlik kartınızda yer alınacağına dair bir bilgi görevli tarafından size söylendi mi?

7. Kimlik kartı başvurusu sırasında görevli memur, imzanızı nasıl atmanız gerektiği hakkında bir bilgi ve uyarıda bulundu mu?
8. Kimlik kartı başvurusu sırasında atmış olduğunuz imzanızın bulunduğu kağıdın bilgisayarda tarandıktan sonra tekrar size iade edileceğini tahmin etmiş miydiniz?
9. Kimlik kartı üzerindeki imzanızın sürücü belgelerinde de yer alacağını biliyor muydunuz?
10. Kimlik kartı üzerinde yer alan imzanıza bundan sonraki zamanlarda ve işlemlerde kullanacağınız imzalarınız ile bağlı kalacağınızı düşündünüz mü?

II. Soru Grubu:

II. Soru grubunun aşağıdaki 10 sorusu, kimlik kartı başvurusu sırasında vatandaştan imza örneği alınırken bireyin yaşadığı sorunların tespiti ve vatandaşın kimlik kartı üzerinde yer alan imzasının önemi hakkında ilgi ve bilgilerini ölçmek amacıyla oluşturulmuştur.

1. Kimlik Başvurusunda imzanızı atarken tereddüt yaşadınız mı?
2. İmzanızı atmadan önce imza denemesi yapma ihtiyacı hissettiniz mi?
3. Kimlik kartı başvurusu sırasında atmış olduğunuz imzanızın kimlik kartı üzerine basılacağını bilseydiniz daha özenli atarmıydınız ?
4. İmzanızı atarken isim ve soy isim gibi kaligrafik unsurlar içermesi gerektiğine ve bakılınca sizi ait olması gerektiğini benimser misiniz?
5. İmzanızın görsel olarak güzelliği sizi mutlu eder mi?
6. Kimlik kartlarında yer alan imzanızın başkası tarafından görülmesi ve incelenmesi sizi rahatsız eder mi?
7. Yeni kimlik kartları başvurusu öncesi vatandaşın imzasını ıslah etmesi veya daha güçlü bir tersim yapısıyla tasarlamasının birey için önemli ve gerekli olduğuna ve eğitiminin gerekliliğine inanıyor musunuz?
8. Güçlü tersim yapısında ve resmediliş formundaki bir imzanın sizi ileriki zamanlarda potansiyel bir imza sahteciliği tehlikesine karşı koruyacağına inanıyor musunuz?
9. Yeni kimlik kartı başvurusunda imza örneği verirken imzanızın sahteciliğe maruz kalma riski aklınızdan geçti mi?
10. Yeni kimlik kartlarına başvuru öncesi bir bilgilendirmenin birey ve toplum yararına olumlu sonuç vereceğine inanıyor musunuz?

Bulgular

I. Soru grubunu teşkil eden ve vatandaşın kimlik kartlarını ve üzerindeki imzasının yükümlülüklerini tanıması ve kimlik kartı başvuru sürecinde uygulamadan kaynaklı kurumsal ve bireysel sorumlulukların tespiti amacıyla sorulan 10 soruya verilen cevaplardan elde edilen sonuçlar:

1. *“Eski nüfus cüzdanlarında İmzanızın var olup olmadığı hakkında bir bilginiz var mı?”* sorusuna verilen cevaplarda 8 kişi *“Evet”* cevabı, 8 kişi hatırlamadığını, 4 kişi de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
2. *“Yeni kimlik kartları üzerinde imzanızın var olup olmadığı hakkında başvuru öncesi bir bilginiz oldu mu?”* sorusuna verilen cevaplarda 3 kişi yeni kimlik kartları üzerinde imzasının olacağını tahmin etmekle sınırlı kalırken, 17 kişi de *“Hayır”* cevabıyla herhangi bir bilgi sahibi olmadıklarını söylemiştir.
3. *“Bu güne kadar imzanın önemi, nasıl atılması gerektiği, imzanın riskleri, hukuki düzenlemelerle ilgili bir eğitim veya bilgi ediniminiz oldu mu?”* sorusuna verilen cevaplarda tüm bireylerin hepsi *“Hayır”* şıkkını seçerek daha öncesinde imzanın önemi, nasıl atılması gerektiği, imzanın riskleri, hukuki düzenlemelerle ilgili bir eğitim veya bilgi edinimi olmadığı cevabını vermişlerdir.
4. *“Yeni kimlik kartlarında imzanızın var olacağına dair başvuru öncesi bir bilgilendirme ile karşılaştınız mı?”* sorusuna verilen cevaplarda 20 bireyin tümü de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
5. *“Kimlik kartı başvurusu sırasında, ilgili kurumda yeni kimlik kartlarında imzanızın yer alacağı ve nasıl atılması gerektiği konusunda bir kamu spotu, bilgi duyuru veya uyarı görseli ile karşılaştınız mı?”* sorusuna 20 bireyin tümü de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
6. *“Kimlik kartı başvurusu sırasında imza örneği sizden alınırken bu imzanın kimlik kartlarında yer alınacağına dair bir bilgi görevli memur tarafından size söylendi mi?”* sorusuna verilen cevaplarda 3 kişi hatırlamadığı söylerken 1 kişi *“Evet”* cevabıyla söylediğini, 16 kişi ise *“Hayır”* cevabıyla söylenmediğini belirtmiştir.
7. *Kimlik kartı başvurusu sırasında görevli memur, imzanızı nasıl atmanız gerektiği hakkında bir bilgi ve uyarıda bulundu mu?”* sorusuna verilen cevaplarda 1 kişi cevap verememiş, 3 kişi hatırlamadığını, 16 kişi de *“Hayır”* cevabıyla uyarıda bulunulmadığını belirtmiştir.
8. *“Kimlik kartı başvurusu sırasında atmış olduğunuz imzanızın bulunduğu kağıdın bilgisayarda tarandıktan sonra tekrar size iade edileceğini tahmin edebilmiş miydiniz ?”* sorusuna verilen cevaplarda 1 kişi *“Evet”* cevabı verirken 19 kişi de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
9. *“Kimlik kartı üzerindeki imzanızın sürücü belgelerinde de yer alacağını biliyor muydunuz ?”* sorusuna verilen cevaplarda 1 kişi *“Evet anlamında”* tahmin ettikleri cevabını verirken, bir kişi görüş bildirmemiş, 18 kişi de *“Hayır”* seçimiyle bilmedikleri cevabını vermiştir.
10. *“Kimlik kartı üzerinde yer alan imzanıza bundan sonraki zamanlarda ve işlemlerde kullanacağınız imzalarınız ile bağlı kalacağınızı düşündünüz mü?”* sorusuna 20 bireyin tümü de *“Hayır”* cevabını vermiştir.

Tablo 1. I. Soru Grubu; Vatandaşın kimlik kartlarını ve üzerindeki imzasının yükümlülüklerini tanıması ve kimlik kartı başvuru sürecinde uygulamadan kaynaklı kurumsal ve bireysel sorumlulukların tespiti.

Sorular	Cevaplar					
	Evet		Hayır		Kararsız/Cevapsız	
Farklı seviyelerden 20 kişinin her birine ayrı sorulan sorular	Kişi sayısı	%	Kişi sayısı	%	Kişi sayısı	%
1. Eski nüfus cüzdanınızda imzanızın var olup olmadığı hakkında bir bilginiz var mı?	8	%40	8	%40	4	%20
2. Yeni kimlik kartları üzerinde sahibinin imzasının var olup olmadığı hakkında başvuru öncesi bir bilginiz oldu mu?	3	%15	17	%85	0	%0
3. Bu güne kadar imzanın önemi, nasıl atılması gerektiği, imzanın riskleri, hukuki düzenlemelerle ilgili bir eğitim veya bilgi ediniminiz oldu mu?	0	%0	20	%100	0	%0
4. Yeni kimlik kartlarında imzanızın var olacağına dair başvuru öncesi bir bilgilendirme ile karşılaştınız mı?	0	%0	20	%100	0	%0
5. Kimlik kartı başvurusu sırasında, ilgili kurumda yeni kimlik kartlarında imzanızın yer alacağı ve nasıl atılması gerektiği konusunda bir kamu spotu, bilgi duyuru veya uyarı görseli ile karşılaştınız mı?	0	%0	20	%100	0	%0
6. Kimlik kartı başvurusu sırasında imza örneği sizden alınırken bu imzanın kimlik kartınızda yer alınacağına dair bir bilgi görevli tarafından size söylendi mi?	1	%5	16	%80	3	%15
7. Kimlik kartı başvurusu sırasında görevli memur, imzanızı nasıl atmanız gerektiği hakkında bir bilgi ve uyarıda bulundu mu?	0	%0	16	%80	4	%20
8. Kimlik kartı başvurusu sırasında atmış olduğunuz imzanızın bulunduğu kağıdın bilgisayarda tarandıktan sonra tekrar size iade edileceğini tahmin etmiş miydiniz?	1	%5	19	%95	0	%0
9. Kimlik kartı üzerindeki imzanızın sürücü belgelerinde de yer alacağını biliyor muydunuz?	1	%5	18	%90	1	%5
10. Kimlik kartı üzerinde yer alan imzanıza bundan sonraki zamanlarda ve işlemlerde kullanacağınız imzalarınız ile bağlı kalacağınızı düşündünüz mü?	0	%0	20	%100	0	%0

II. Soru grubunu teşkil eden ve kimlik kartı başvurusu sırasında vatandaşın imza örneği alımı ve bireyin yaşadığı sorunların tespiti, vatandaşın kimlik kartı üzerinde yer alan imzasının önemi hakkında bilgi ve ilgilerini ölçmek amacıyla sorulan 10 sorunun cevaplardan elde edilen sonuçlar:

1. *“İmzanızı atarken tereddüt yaşadınız mı ?”* sorusuna verilen cevaplarda 12 kişi *“Evet anlamında”* tahmin ettikleri cevabını verirken, üç kişi görüş bildirmemiş, 5 kişi de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
2. *“İmzanızı atmadan önce imza denemesi yapma ihtiyacı hissettiniz mi?”* sorusuna verilen cevaplarda 8 kişi *“Hayır”* cevabını verirken 11 kişi *“Evet”* cevabı vermiş, 1 kişi cevapsız bırakmıştır.
3. *“Kimlik kartı başvurusu sırasında atmış olduğunuz imzanızın kimlik kartı üzerine basılacağını bilseydiniz daha özenli atar mıydınız?”* sorusuna verilen cevaplarda 16 kişi *“Evet”* cevabını verirken 3 kişi yorum yapamamış, 1 kişi de *“Hayır Cevabını* vermiştir.
4. *“İmzanızı atarken isim ve soy isim gibi kaligrafik unsurlar içermesi gerektiğine ve bakılınca sizi ait olması gerektiğini benimser misiniz ?”* sorusuna verilen cevaplarda 11 kişi *“Evet”* cevabı verirken 3 kişi cevap vermemiş, 6 kişi de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
5. *“İmzanızın görsel olarak güzelliği sizi mutlu eder mi?”* sorusuna verilen cevaplarda 16 kişi *“Evet”* cevabını verirken, bir kişi görüş bildirmemiş, 3 kişi de *“Hayır”* cevabı vermiştir.
6. *“Kimlik kartlarında yer alan imzanızın başkası tarafından görülmesi ve incelenmesi sizi rahatsız eder mi?”* sorusuna verilen cevaplarda 14 kişi *“Evet anlamında”* tahmin ettikleri cevabını verirken, 2 kişi görüş bildirmemiş, 4 kişi de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
7. *“Yeni kimlik kartları başvurusu öncesi vatandaşın imzasını ıslah etmesi veya daha güçlü bir tersim yapısıyla tasarlamasının birey için önemli ve gerekli olduğuna ve eğitiminin gerekliliğine inanıyor musunuz?”* sorusuna verilen cevapların tümünde 20 kişi *“Evet cevabını* vermiştir.
8. *“Güçlü tersim yapısında ve resmediliş formundaki bir imzanın sizi ileriki zamanlarda potansiyel bir imza sahteciliği tehlikesine karşı koruyacağına inanıyor musunuz?”* sorusuna verilen cevaplarda 11 kişi *“Evet”* cevabını verirken, 5 kişi görüş bildirmemiş,4 kişi de *“Hayır”* seçimiyle bilmedikleri cevabını vermiştir.
9. *“Yeni kimlik kartı başvurusunda imza örneği verirken imzanızın sahteciliğe maruz kalma riski aklınızdan geçti mi?”* sorusuna verilen cevaplarda 16 kişi *“Evet”* cevabını verirken, 3 kişi görüş bildirmemiş, 1 kişi de *“Hayır”* cevabını vermiştir.
10. *“Yeni kimlik kartlarına başvuru öncesi bir bilgilendirmenin birey ve toplum yararına olumlu sonuç vereceğine inanıyor musunuz?”* sorusuna verilen cevaplarda 13 kişi *“Evet”* cevabını verirken, 1 kişi görüş bildirmemiş, 6 kişi de *“Hayır”* cevabını vermiştir.

Tablo 2. II. Soru Grubu; Kimlik kartı başvurusu sırasında vatandaşın imza örneği alımında bireyin yaşadığı sorunların tespiti ve vatandaşın kimlik kartı üzerinde yer alan imzasının önemi hakkında ilgi ve bilgilerinin tespiti.

Farklı seviyelerden 20 kişinin her birine ayrı sorulan sorular	Cevaplar					
	Evet		Hayır		Kararsız / Cevapsız	
	Kişi sayısı	%	Kişi sayısı	%	Kişi sayısı	%
1 Kimlik Başvurusunda imzanızı atarken tereddüt yaşadınız mı?	12	%60	5	%25	3	%15
2 İmzanızı atmadan önce imza denemesi yapma ihtiyacı hissettiniz mi?	11	%55	8	%40	1	%5
3 Kimlik kartı başvurusu sırasında atmış olduğunuz imzanızın kimlik kartı üzerine basılacağını bilseydiniz daha özenli atar mıydınız?	16	%80	1	%5	3	%15
4 İmzanızı atarken isim ve soy isim gibi kaligrafik unsurlar içermesi gerektiğine ve bakılınca sizi ait olması gerektiğini benimser misiniz?	11	%55	6	%30	3	%15
5 İmzanızın görsel olarak güzelliği sizi mutlu eder mi?	16	%80	3	%15	1	%5
6 Kimlik kartlarında yer alan imzanızın başkası tarafından görülmesi ve incelenmesi sizi rahatsız eder mi?	14	%70	4	%20	2	%10
7 Yeni kimlik kartları başvurusu öncesi vatandaşın imzasını ıslah etmesi veya daha güçlü bir tersim yapısıyla tasarlamasının birey için önemli ve gerekli olduğuna ve eğitiminin gerekliliğine inanıyor musunuz?	20	%100	0	%0	0	%0
8 Güçlü tersim yapısında ve resmediliş formundaki bir imzanın sizi ileriki zamanlarda potansiyel bir imza sahteciliği tehlikesine karşı koruyacağına inanıyor musunuz?	11	%55	4	%20	5	%25
9 Yeni kimlik kartı başvurusunda imza örneği verirken imzanızın sahteciliğe maruz kalma riski aklınızdan geçti mi?	16	%80	1	%5	3	%15
10 Yeni kimlik kartlarına başvuru öncesi bir bilgilendirmenin birey ve toplum yararına olumlu sonuç vereceğine inanıyor musunuz?	13	%65	6	%30	1	%5

Tartışma ve Sonuç

Yapılan uygulamaları ve görüşmeler sonucu elde edilen bulgular ve vatandaşın, ilk soru grubunu oluşturan testlere verdiği cevaplara göre;

Önceki nüfus cüzdanlarında imzasının var olup olmadığı hakkında dahi tam olarak haberdar olmadığı, yeni kimlik kartları üzerinde imza görselinin yer alıp almayacağına dair öncesinde bir bilgi sahibi olmadıkları, bu güne kadar imzanın önemi, nasıl atılması gerektiği, imzanın riskleri, hukuki düzenlemelerle ilgili bir eğitim veya bilgi edinimleri olunmadığı görülmüştür. Başvuru öncesi yeni kimlik kartlarında imzasının var olacağına dair bir bilgilendirme ile karşılaşmadıkları, ilgili kurumda yeni kimlik kartlarında imzasının yer alacağı ve nasıl atılması gerektiği konusunda bir kamu spotu,

bilgi duyurusu veya uyarı görseli ile karşılaşmadıkları, başvuruda verdikleri imza örneğinin kimlik kartlarında yer alınacağına dair bir bilginin görevli memurlarca söylenmediği ve imzasını nasıl atması gerektiği ile ilgili bir bilgi ve uyarıda bulunulmadığı ortaya çıkmıştır. Başvuru işlemleri sırasında, imza örneği alınan matbu kağıdın bilgisayarda tarandıktan tekrar kendisine iade edileceğinin tahmin edilemediği ve “kimlik” kartında yer alacak olan bu imzasının, ileride sürücü belgelerinde de yer alıp almayacağı hakkında dahi bir bilgi sahibi olmadıkları tespitleri yapılmıştır. Ayrıca, bireyin “Kimlik” kartı üzerinde yer alan imzasının tersim (resmediliş şekli) yapısına bundan sonra imzalarında hep bağlı kalacaklarını hiç düşünemedikleri sonuçları da ortaya çıkmıştır.

Yapılan ilk soru grubu testi ve görüşmelerden elde edilen bu sonuçlara göre; vatandaşın imzası ile ilgili sorumluluk ve hukuki düzenlemelerle ilgili bilgi dağarcığından yoksun olduğu, büyük oranda basit tersimli imzaya sahip olan vatandaşların bu zaafının, kendileri için potansiyel bir tehlikeye dönüşebileceğinin farkında olmadığı, yeni kimlik kartı başvurusunda ilgili kurumun da toplumun bu zaafının farkında olmadığı ve ona göre önlem ve tedbir alınmadığı, imza sahteciliği riskine karşı kimlik kartı başvurusu sırasında uyarıcı önlemler alınmadığı, işlemin resmi kurumda gerçekleşiyor olması her ne kadar güven telkin eden bir yer olsa da vatandaşın bilgi ediniminden mahrum bırakıldığı ve uyarılmadığı bir ortamda kendisine uzatılan ve işlem basamağının bir parçası olarak görülen imza formuna (işlem bitiminde kendine iade edileceğini bilmediği için) özensiz imza atmasının hayatın akışına olağan bir durum olduğu görülmüştür. Vatandaşın atmış olduğu basit tersimli bir imza sahtecilik riski yönüyle potansiyel bir sürecin başlangıcını oluşturmaktadır. Bu ilk soru grubundan elde edilen bulgulara göre kimlik kartı işlem süreci ve öncesinde toplumun eğitim seviyesi ve bilgi eksikliği göz önüne alınarak gerekli uyarı ve önlemlerle kimlik kartı başvurusunda güçlü ve güvenli imzasına yönlendirilmesi gerektiği sonucu çıkmıştır.

Yapılan ikinci soru grubu testi ve görüşmelerden elde edilen bu sonuçlara göre; vatandaşın imza atımında var olan bir içgüdü ile tereddüt yaşadığı, kimlik başvurusunda bulunduğu işlem sürecinde alınan imzası örneğinin yeni kimlik kartı üzerine basılacağından haberdar olduğu varsayımında ise önceden çalışarak daha da özenle atma eğiliminde olacakları, kimlik kartı üzerindeki imzasının başkaları tarafından görülmesi ve incelenmesinden rahatsızlık duyacakları, imzasının estetik kaligrafik unsur ihtiva etmesinden ve güzel resmediliş biçimde olmasından mutluluk duyacakları, güçlü tersim yapısındaki bir imzanın kendilerini sahtecilik riskine karşı güvenli kılacakları, bu konuda imza eğitiminin ve imza tasarımı öğretisinin toplum yararına son derece önemli olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Yapılan uygulamalar ve görüşmeler sonucu elde edilen bulgulara göre ve birinci ve ikinci soru grubunu oluşturan kimlik kartı üzerinde yer alan imzasının önemi hakkında bilgilerini ve ilgilerini ölçmek amacıyla sorulan soru ve testlere verdiği cevapların genel değerlendirmesine göre;

Kimlik kartı başvurusu sırasında vatandaşın, imzalarını atarken büyük oranda tereddüt yaşadığı, imzasını atmadan önce imza denemesi yapma ihtiyacı hissedenlerin çoğunlukta olduğu, imzasının kimlik kartı üzerine basılacağını bilmiş olsa daha özenli atabilecekleri, kaligrafik unsurlar içeren ve bakıldığında kendine ait olduğu görülen bir imzaya sahip olma isteğinin eğitilmiş kesimde yoğunlukta olduğu, imzasının görsel güzellik ve estetiğinin birey için mutluluk unsuru olduğu, kimlik kartlarında yer alan imzasının bir başkası tarafından görülmesi ve incelenmesi halinde büyük oranda rahatsızlık duyulacağı, yeni kimlik kartları başvurusu öncesinde imzasını ıslah etmesi veya daha güçlü bir tersim yapısıyla tasarlamasının önemi ve eğitiminin gerekliliğine, özellikle 15 yaş grubu olmak üzere vatandaşlarca talep edildiği, güçlü resmediliş formundaki bir imzanın potansiyel bir imza sahteciliği tehlikesine karşı kendilerini koruyacağına büyük oranda inanıldığı, yeni kimlik kartı başvurusunda imza örneği verirken imzanın sahteciliğe maruz kalma riskinin de büyük oranda akıllarından geçtiği, yeni kimlik kartlarına başvuru öncesi imza ile ilgili bir bilgilendirmenin birey ve toplum yararına olumlu sonuç vereceğine, eğitilmiş kesim büyük oranda olmak üzere inanıldığı tespitleri elde edilmiştir.

Sonuç olarak;

Ülkemizde yeni kimlik kartları uygulamasında, tespit edilen bu güvenlik açığı vatandaşın mağduriyetine neden olmaktadır. Bireyin imzasının başvuru işlemleri sırasında alınmasıyla ilgili süreçte söz konusu olan güvenlik açığı; imza alımı öncesi bireyin bilgilendirilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Bu durum, bireylerin eğitim, ilgi ve bilgi düzeyleriyle orantılı olarak, imzasının tersim gücünün ıslahı ve kimlik başvuru işleminde imza alımında göz ardı edilen bilgilendirme ve uyarı eksikliğidir. Vatandaşın bu konuda bilgilendirilmesi ve eğitimi son derece önemlidir. İmza sahteciliği Dünyada olduğu gibi Türkiyede’de toplumu tehdit eden ve vatandaşın mağduriyetine sebep olan önemli bir risk unsurudur. Hukuk sistemimizde imza ile ilgili farklı düzenlemeler dikkate alınarak kimlik kartı başvuru işlemlerinde basit “tersimli imzaya” karşı vatandaşın uyarılması ve bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Acil önlem olarak ise, kimlik kartı düzenleme işleminde görevli memurlar tarafından vatandaşların, güçlü imza atmaları hususunda uyarılmaları, imza formuna atmış oldukları imzalarını kimlik kartında görüleceğinin vatandaşa önceden bildirilmesi, bireyin sonrasında tüm imza uygulamalarında aynı imzayı kullanmak zorunda kalacaklarının hatırlatılması, böylelikle, vatandaşların samimi ve güçlü imza kazanımı ile imza sahteciliğine karşı mağduriyet risklerini azaltacağı öngörülmüştür.

Öneri olarak, devam eden süreçte imza sahiplerinin mağduriyetinin önlenmesi için alınması gereken ilk önlem; temel eğitim düzeyinden başlayarak zaman içerisinde imza ile ilgili eğitimin de müfredattaki ders içeriklerinde yer alması ve bireylere imza konusunda bilinçlendirme eğitimi

verilmesi gerekmektedir. Toplumun kampanya ve eğitim materyalleri ile uyarılması, böylece farkındalık oluşturulması önerilebilir.

Kaynaklar

- Aşıcıoğlu, F. (Ed.). (2005). *Adli Belge İncelemesi*. 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım AŞ.
- Birincioğlu, İ. ve Özkara, E. (2010). Adli Belge İncelemelerinde Bilinmeyenler, Örneklerle Yazı ve İmza Analizi ile Islak İmza Kavramı, *tbb dergisi*. Sayı 87 S: 11.
- Bafra, J.(2009). Belge, İmza ve El **Yazılarının** İncelenmesi. Erişim Tarihi (26 Nisan 2019): <https://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=2143>
- Bulut, Ş., (2018) Eğitim fakülteleri Resim Eğitimi Anabilim Dallarındaki öğrencilerin Resim Yapmada İmgeleri Kullanma Durumları Sivas Örneği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, Vol: 57, ,(24), 1806-1814. Erişim Adresi (26 Nisan 2019): http://www.jshsr.org/Makaleler/1572012259_41_2018_5-24.ID558.%20BULUT_1806-1814.pdf
- Bulut, Ş. (2019) *Çocuğun Resim Hali*, Gece kitap Yayınevi, 1. Baskı, Ankara
- Conway, P., James, V. (1959). *Evidential Documents*, Springfield press, III U.S.
- Gökbulut, N. (2017). Deneysel Atölye-Resim Dersi İçin Bir Uygulama Süreci, Uluslararası Berlin Sanat ve Sanat Eğitimi Sempozyumu. *Madeby Artist*, Sayfa 14, Kasım 2017, Berlin, Almanya.
- İşte Yeni Kimlik Kartı. (2018, 11 Aralık). Erişim adresi (3 Nisan 2019): <https://www.cnnturk.com/turkiye/iste-yeni-kimlik-karti>
- İmza ve İmza İncelenmesi. (2014, 01 Ağustos). Erişim adresi (26 Nisan 2019): <http://www.aghukuk.org/makale-detay.php?id=270>
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu. (2011, 12 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 27836). Erişim adresi (26 Nisan 2019): <http://www.turkhukuk sitesi.com/mevzuat. php?mid=10664>.
- Kerimoğlu, D. (2006). İmza nedir, Nasıl atılmalı?, *Çağın Polisi Dergisi*, Yıl 5, S.49.
- Ketizmen, A. (2008). *Sahtecilik ve Tahrifata Karşı Geliştirilmiş Kıymetli Kâğıt ve Belgelerin Tasarım-Teknolojik Özellikleri, Örnek bir Resmi Belge Tasarım Önerisi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, S. 27, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kumral, B., Akın, H. M., Üner, B., İnce, G.N. (2014). Aidiyeti Tespit Edilemeyen İmzaların Gönderildiği Yer ve Belge Türüne Göre Değerlendirilmesi, *Int J Basic Clin Med* 2014; 2(1) :38-41. Erişim adresi(2 Nisan 2019): <https://dergipark.org.tr/download/article-file/89578>
- Marmara, N. (1994). *El yazısının kişiye ait olup olmadığını belirleyen grafik göstergeler*, Yayınlanmış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, İstanbul.
- Noterlik Kanunu.(1972, 18 Ocak), Resmi Gazete (Sayı: 14090). Erişim adresi (26 Nisan 2019): <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1512.pdf>
- Soyadı Kanunu. (1934, 21 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 2741). Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2525.pdf>.
- Yolcu, K., Yılmaz, R., Özdemir, V., Günaydın, U., Tırtıl, L. (2010) Basit Tersimli 50 İmzanın Adli Belge İncelemesi Açısından Değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Foren Med* 2010;7(1):1-6. Erişim Adresi (17 Mart 2019): <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/tr-basit-tersimli-5-imzanin-adli-belge-incelemesi-acisindan-degerlendirilmesi-57636.html>
- Türk Borçlar Kanunu. (2011, 11 Ocak), Resmi Gazete (Sayı: 27836). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf>

Türk Ceza Kanunu. (2004, 26 Eylül), Resmi Gazete (Sayı: 25611). Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

Türk Dil Kurumu [TDK]. Erişim adresi (26 Nisan 2019): www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1

Türk Ticaret Kanunu. Erişim Adresi (04 Nisan 2019): <http://www.ticaretkanunu.net/ttk-madde-756/>

ORCID

Abbas Ketizmen <https://orcid.org/0000-0001-5701-1710>

Extended Summary

The Importance of Signature Design in Identity Cards and Investigation of Views on Signature Training

The insufficient recognition of the importance of signature training in Turkey has resulted in increasing legal problems associated with signature. Malicious intent makes the signature of an individual an element of victimization. Signature of an individual is one of their most significant biometric characteristics stating individual's declaration of intention, a linear statement of their identity.

Today, signature forgery is a common type of forgery. The study of signature identification in law is called Forensic Graphology. Another field of investigation of how signatures are delineated benefits from psychoanalysis.

Webster defines signature as: "the act of placing one's name in handwriting on a document as a statement of approval of its content" (Conway & James, 1959). However, judicial cases of signature forgery clearly show that significant value of signature is not well comprehended, the society lacks necessary and sufficient knowledge of this matter and lacks training on how to sign their names. The issue will remain as significant as long as written and signed documents are used (Birincioğlu & Özkara, 2010).

It is estimated that attitudes and approach towards signature forgery risk would be different provided that the society is well educated and informed about the risk. A strong signature that is inimitable in design and delineation would act as a security element protecting the individual against forgery. Most common method of signature forgery causing victimization of individuals irreparably is signature forgery through free imitation. Raising awareness of and provision of education for individuals seem inevitable to confront the risk of signature forgery that is victimizing people.

This article focuses on the obligation of the individual to adhere to their simply delineated signature that is easy to imitate. This issue that escapes people's notice arises at the time of ID card application process. We have observed that, in the process of ID card application, necessary

precautions are not referred to as part of briefings made available to individuals. In ID card applications, signature taking seems to be the starting point of this breaking point.

New ID cards have been in use since 2016 in Turkey. New ID cards come in credit card size and have higher security features compared to previous version of ID cards.

At the time of application for ID cards, signature samples are taken from individuals. Survey shows that individuals are not informed about and trained on their signature.

The way signature is delineated and their structural characteristic on this form is called the “sketching” feature in graphology terminology. The signature printed on the ID card is where the adherence of the individual to that particular signature begins. In case the individual’s signature signed at the time of application has a simple sketching, they will have to use the same signature throughout their life and be subject to a significant risk.

Many applicants are not informed in advance on the fact that the signature they sign on a printed form would be on their ID card. Feeling secure that they are making their application at a government office, citizens don’t feel the need to read or check the form they sign. It is natural for an individual to have reservations when signing a form they have not read or been informed on for the sake of protecting themselves. It is common for an individual to use a simple signature on a form when they are not informed specifically.

The fact that approaches to the definition of signature vary under legislative regulations in Turkey is another fact influencing the shape of signature. Lack of relevant content in education curriculum seems to be the first solution that comes to mind.

According to Marmara, in the scope of relation between individual and signature, signature, “being the name or a defining symbol of a person written by their own hand, is an extraordinarily distinguishing element of handwriting” (Marmara, 1994).

A signature is considered to be strong if it includes letters and has strong sketching features in delineation. In many countries, signatures are known to include calligraphic features consisting of letters present in individual’s name or surname and signatures with simple sketching features are not accepted as signatures.

Signature sample is collected from the individual at the time of ID card application without making available prior information, guidance and warning. Individuals tend to use their simply sketched signatures if not previously warned and if they have failed to take notice. Thus, they feel the need to use the signature they have on their ID card throughout their lives.

We have investigated and studied this issue arising from practice and made face to face interviews and carried out surveys to present our conclusions. We have arrived at the conclusion that it is important to inform individuals on the significance of handwriting and signature starting from the

first stage of education to be able to solve the problem radically. It should be noted that it is necessary for an individual to make their signature authentic and strong in terms of design and sketching features against forgery.

This article indicates the current importance of considering handwriting and signature as a learning outcome of visual arts courses. At the time of ID card application, the government officer preparing the documents collects signature sample from the applicant, to be scaled down and printed on the ID card. Our survey on and interviews with twenty ID card applicants showed that the individuals applying for an ID card are not given prior information on the fact.

We have observed that, in this process, individual's lack of knowledge regarding presence of their signature on the ID card makes them fail to elaborate the sample they give and most of the times just scribble the form or use their initials. Interviews have shown that, individuals would tend to use a strongly sketched signature against forgery if they are informed in advance of the fact that ID cards would carry that signature. This point ignored regarding signatures on the ID cards constitutes a risk both for the individual and for the society.

Another legally significant aspect of the issue at hand is the fact that delineation of signatures is affected by differing definitions of signature under legislative regulations in our country. This study deals with commonly observed signature forgery victimizing the society.

In this study, we have chosen survey and face to face interview methods to identify this issue resulting from practice and carried out surveys and face to face meetings with 20 participants who have applied for and obtained an ID card. For the purpose of analysis of the study referred to in this article, we have made discussions and made observations with three academic experts on signature forgery and education and two academic experts on visual arts and education.

Based on our interviews and survey data, we conclude as follows:

A security flaw identified in the process of application for new ID cards in our country is causing victimization of citizens. This security flaw occurring in the process of collecting signature of individuals as part of application procedures is a result of failure to duly inform citizens prior to signature sample collection.

As an urgent precaution to decrease risk of victimization by signature forgery, we propose that government officers taking part in issuance of ID cards warn the citizens to pay due attention to using strong signatures; inform the citizens that the signatures they sign on the form would be present on the face of their ID card; remind the citizens that they would be obliged to use the same signature in all occasions that they need to sign documents and therefore should use their authentic and strong signatures.

As an immediate precaution to prevent victimization of signature holders in the ongoing process, it is recommended to gradually include awareness training in curriculum, starting with basic education, to raise awareness regarding importance of signature among individuals. Use of campaigns and training materials is proposed to warn the society and thus raise awareness.